

Bűnügyből régészeti szenzáció

FROM CRIME TO ARCHAEOLOGICAL SENSATION

Akciófilmbe illő jelenetet láthattak élőben azok, akik a budapesti Duna-parton sétálgattak 2008-ban egy szép nyári napon. A rendőrök egy férfit üldöztek, aki autóját hátrahagyva, futva menekült, de mielőtt elfogták volna, valamit még belehajított a folyóba. A járőrelők nem tudhatták, de a hatóságok számára hamar nyilvánvaló lett, hogy annak a felbecsülhetetlen értékű, hun korból származó ékszerkollekciónak az egyik darabjától szabadult meg, amelyhez illegálisan jutott hozzá, és amelyet megpróbált értékesíteni a feketepiacon. Az autójában ugyanis megtalálták a leletegyüttes nagy részét.

A szakértők a lefoglalt tárgyakról megállapították, hogy az 5. századból származnak, a rajtuk található sérüléseket pedig nem az idő vasfoga okozta, hanem a szakszerűtlen feltárás. Közben a rendőrség bűvárai kitartóan keresték a Dunába dobott tárgyat, és három hónappal később sikerrel jártak: felszínre hozták a leletegyüttes legnehezebb, egyben legértékesebb darabját, egy nyakperecet.

A hengeres, tömör aranyrúdból kalapált, félgömbös gránitkövekkel díszített ékszert korongos zárószerekezte egyedivé teszi a Kárpát-medencében. Szintén nagyon érdekes része az aranyékszer-kollekciónak az állatfejes karperecpár, amelyen kicsi aranygömbök és gyöngysort utánzó drót ráforrasztásával mintázták meg az állatok arcának részleteit, a szemeket és az orrot pedig zománcherakásokkal oldották meg. A hun kor előkelői a korszak divatját követve egyedi megoldású ékszereket hordtak. Tömegtermelés helyett egyéni igényekre készült ötvöstermékekkel találkozunk a leletek között. Ezzel magyarázható,

Those walking along the banks of the Danube in Budapest on a beautiful summer day in 2008 were witness to a scene worthy of an action movie. The police chased a man who jumped out of his car and ran away, but before they could catch him, he threw something into the river. Unbeknownst to passers-by, it soon became clear to the authorities that he had got rid of a piece of a priceless collection of jewellery from the Hun era that he had obtained illegally and was trying to sell on the black market. Indeed, most of the artefacts were found in his car.

The experts found that the seized objects dated back to the 5th century and that the defects on them were not caused by the ravages of time but by inexperienced excavation. In the meantime, police divers persevered in their search for the object, and three months later they succeeded in recovering the heaviest and most valuable piece of the find, a necklace.

The jewellery, hammered from a cylindrical solid gold bar and decorated with hemispherical granite stones, has a disc-shaped clasp that makes it unique in the Carpathian Basin. Another very interesting part of the gold jewellery collection is the pair of animal head bracelets, on which small gold spheres and a wire imitating a string of pearls were soldered to form the details of the animals' faces, and the eyes and noses were created with enamel inlays. The Hun nobility wore jewellery with unique designs in keeping with the fashion of the time. Instead of mass production, the finds include custom-made jewellery. This explains why no two animal head bracelets are exactly alike among the jewellery that survives.

Hun kori ékszerlelet (Diósjenő)
Hun period jewellery find (Diósjenő)

hogy nincs két teljesen egyforma állatfejes karperec a ránk maradt ékszerek között.

Az állatfejes karperecpár mellett egy másik arany karperec is előkerült a leletegyüttesben, de inkább az aranylemezgöngyök és a ruha nyakát díszítő csüngőkészlet jelentettek igazi csemegét a régészeknek. Utóbbi is különleges darab, a korábbi hazai hun kori leletek között csak elvétve fordult elő effajta fémdíszítés. A szakértők szerint az előkerült ékszerek egyetlen készletet alkothattak.

Nem sokkal később fény derült arra is, hogy hol pihent az összesen 63 darabból álló ékszerkollekció a földben az elmúlt másfél évezredben. A férfi, akinél megtalálták a leleteket, a Börzsönybe vezette a rendőröket. A Magas-hegy Diósjenőtől nyugatra található, ennek tetején egy bronzkori földvár közepén mutatta meg azt a betemetődött rablógödört, amelyben fémkereső segítségével az ékszeregyüttesre bukkant. A hegytetőn a rendőrök a kiásott föld át-fésülése közben újabb két, a leletegyütteshez tartozó aranytárgyra bukkantak, így bizonyossá vált, hogy valóban ott kerültek elő a hun kori aranyak.

A régészek arra keresték a választ, hogy a hun kori arany ékszereket miért is kerülhetett pont egy hegytetőre. A korabeli kincsletek ugyanis jellemzően utak mentén, települések közelében bukkannak elő. Lehetséges magyarázat, hogy egy speciális, hun korszakból származó áldozati leletről van szó, de az ilyen leletek mindegyike férfiakhoz köthető tárgyakat tartalmazott: ékszereiket, fegyvereiket, vagy éppen lószerszám-alkatrészeket. Ezekben a halotti áldozatokban a tárgyak gyakran a máglya tűzének égési nyomait is magukon viselik, a Magas-hegyen előkerült arany ékszerek azonban egy nagyon tehető hölgyhöz tartozhattak, és nincs rajtuk semmilyen tűzre utaló nyom.

A Nemzeti Múzeum régészeti kutatása a területen elsősorban arra a kérdésre kereste a választ, hogy milyen további régészeti leletek és jelenségek vannak még a Magas-hegyen: bronzkori tokos véső, római hagymagombos fibula, háromágú vasszigony, gótikus ezüstgyűrű is előkerült, az őskori és Árpád-kori megtelepedésről pedig kerámiatöredékek árulkodtak.

In addition to the pair of animal head bracelets, another gold bracelet was also found in the assemblage, but it was the gold plate beads and the set of hanging jewellery around the collar of the dress that were a real treat for archaeologists. The latter is also a special piece, as this type of elaborate metal decoration is rare among the earlier Hun Age finds in Hungary. Experts believe that the jewellery found may belong to a single collection.

Soon afterwards, it was discovered where the jewellery collection of 63 pieces had been resting in the ground for the last millennium and a half. The man on whom the artefacts were found led the police to the Börzsöny area. He pointed to the filled in robber's pit in the middle of a Bronze Age mound at the top of Magas Hill, west of Diósjenő, where he found the jewellery collection with a metal detector. At the top of the hill, the police, while combing through the excavated earth, found two more gold objects belonging to the assemblage, thus confirming that the Hun gold had indeed been found there.

The archaeologists were looking for the answer to why the Hun gold jewellery set ended up on a hilltop. Indeed, treasure finds from the period are typically found along roadsides near settlements. A possible explanation is that it was a special Hun sacrificial find, but all such finds contained objects associated with men: their jewellery, weapons or horse tool components. In these sacrificial offerings, the objects often bear burn marks from being burnt at the stake, but the gold jewellery found on Magas Hill may have belonged to a very wealthy lady and bears no evidence of fire.

The National Museum's archaeological research in the area was primarily aimed at finding out what other archaeological finds and phenomena are still present on Magas Hill: a Bronze Age chisel in its case, a Roman onion-headed fibula, a three-pronged iron spike, a Gothic silver ring were also found, and pottery fragments revealed prehistoric and Árpád-era settlement. In the wider area, too, we systematically explored previously unknown archaeological sites: with field

A tágabb környéken is módszeresen felkutattuk a jobbára addig ismeretlen régészeti lelőhelyeket: terepbejárással, fémkeresővel kisebb-nagyobb településnyomok, várak, elpusztult templomok, táborhelyek lenyomatai bukkantak elő minden korból, a neolitikumtól a török időkig.

A hun kori aranyakkal kapcsolatban a legvalószínűbb az, hogy viharos történelmi helyzetben tulajdonosai jobbnak látták elrejtetni az ékszereket, és ehhez olyan helyszínt választottak, amely könnyen megtalálható egy útról, esetünkben a Börzsönyt átszelő, régi térképeken is szereplő útvonalról letérve. A hegytető ugyanis nehezen téveszthető el. Úgy tűnik azonban, hogy a divatos és méregdrága kollekció gazdájának sorsa rosszul alakult, nem volt módja visszatérni a kincsekért, titkát pedig magával vitte a sírba.

A tárgyakat a Magyar Nemzeti Múzeum Kincset érő közösség című kiállításán tekinthetik meg a látogatók.
Ács Gábor

surveys and metal detectors, smaller and more significant outlines of settlements, castles, ruined temples and camps from all periods, from the Neolithic period to the Turkish occupation were found.

The most likely scenario for the Hun gold is that, in a turbulent historical situation, the owners of the jewellery thought it better to hide it and chose a site that could be easily found by deviating from a road, in our case, by deviating from the path crossing the Börzsöny, which is marked on old maps. A hilltop is hard to mistake. However, it seems that the fate of the owner of the fashionable and expensive collection took a bad turn, they were unable to return for the treasure and took their secret to the grave.

The objects are on display in the "A community worth treasuring" exhibition of the Hungarian National Museum.

Gábor Ács

Corsi di lingua Eventi culturali Biblioteca

**Olasz
Kultúrintézet**
1088 Budapest,
Bródy Sándor u. 8.
Tel.: +36 1 483 2040
E-mail: iicbudapest@esteri.it

web:
www.iicbudapest.esteri.it

Facebook:
facebook.com/iicbudapest

Instagram:
[iic_budapest](https://www.instagram.com/iic_budapest)

**Nyelvtanfolyamok
Kulturális rendezvények
Könyvtár**